

VRIENDEN
LOTERIJ

OPEN MONUMENTEN DAG

ZATERDAG 12 EN ZONDAG 13 SEPTEMBER 2026

ZEEUWS-VLAANDEREN

GEMEENTE **SLUIS** | GEMEENTE **TERNEUZEN** | GEMEENTE **HULST**

Bent u een liefhebber van erfgoed én fotografie? Grijp dan uw camera of smartphone en leg de schoonheid van monumentaal Zeeuws-Vlaanderen vast. Laat u inspireren door de rijke geschiedenis van Zeeuws-Vlaanderen en laat zien hoe u de monumenten ziet door uw lens!

1. De Luchtwachtoren in Nieuw Namen
door Sabrina Smet van den Bosch

2. Het Stadhuis van Terneuzen
door Christiane de Milliano

3. Het Burgerweeshuis in Aardenburg
door Wim Eggermont

ZO DOET U MEE!

1. Maak tijdens Open Monumentendag uw mooiste, meest creatieve of meest betekenisvolle foto aansluitend op het thema ***'Veerkrachtig erfgoed – in tijden van onzekerheid'***.
2. Stuur uw inzending uiterlijk maandag 14 september naar erfgoed@terneuzen.nl onder vermelding van 'Fotowedstrijd OMD'.
3. Vermeld uw naam, locatie, gemeente waar de foto is gemaakt, en eventueel een korte toelichting.

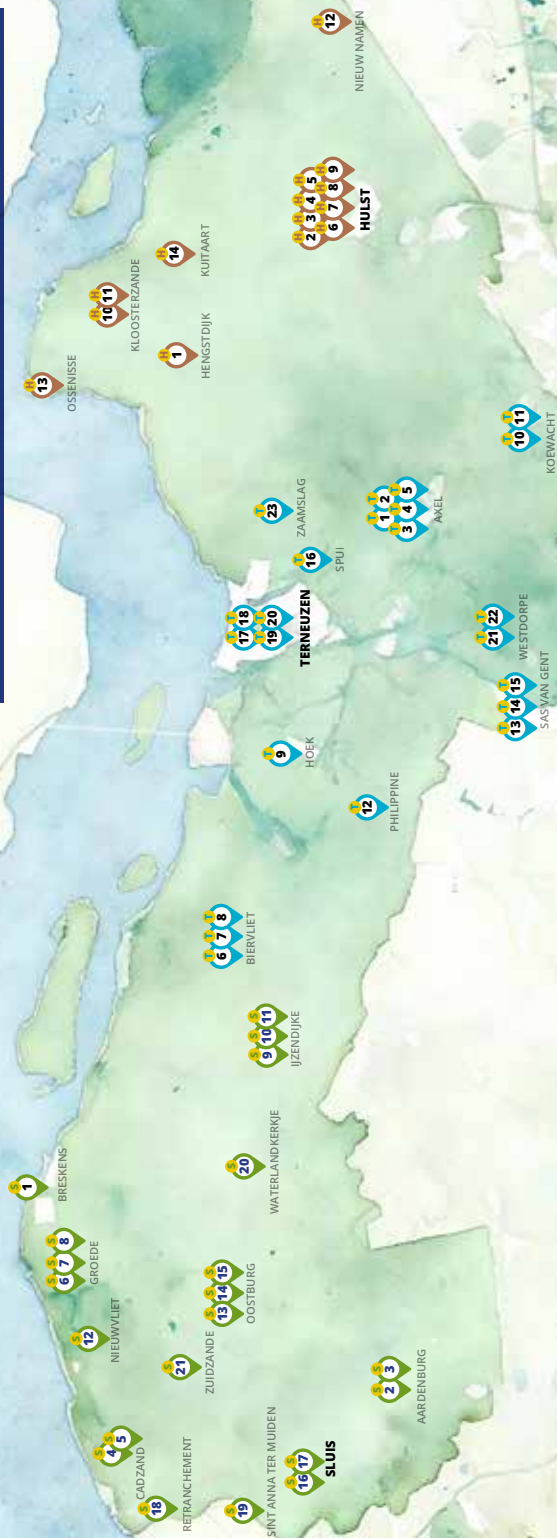
Alle inzendingen worden online gepubliceerd. Breng uw stem uit en bepaal de winnaar van de publieksprijs. Houd onze kanalen in de gaten voor updates en de uitslag.

VOORWAARDEN - Door deel te nemen aan deze fotowedstrijd geeft u de organisatie van de Open Monumentendag en de gemeenten Hulst, Sluis en Terneuzen toestemming om de ingezonden foto(s) rechtenvrij te gebruiken. Dit kan onder andere zijn via sociale media, website, drukwerk of tentoonstellingen. Aan deelname kunnen geen rechten

worden ontleend. De fotograaf blijft eigenaar van het beeld, maar verleent de organisatie een niet exclusieve, onbeperkte licentie voor gebruik in het kader van Open Monumentendag en gerelateerde activiteiten. Met uw inzending verklaart u tevens dat de foto door u is gemaakt en geen inbreuk maakt op rechten van derden.

50 MONUMENTEN ZEEUWS- VLAANDEREN

Met meer dan 50 monumenten en historische plekken komen de verhalen van Zeeuws-Vlaanderen tot leven. Op deze kaart ziet u alle deelnemende monumenten. Stippel hier uw route uit en laat u verrassen.

VEERKRACHTIG ERFGOED IN TIJDEN VAN ONZEKERHEID

Beste lezer,

Welkom bij Open Monumentendag 2026. Op zaterdag 12 en zondag 13 september openen tientallen monumenten in de gemeenten Hulst, Sluis en Terneuzen hun deuren voor publiek.

Het landelijke thema dit jaar is *'Veerkrachtig erfgoed in tijden van onzekerheid'*. Daarmee staan we stil bij de kracht van monumenten die door de eeuwen heen oorlogen, overstromingen, stormen en maatschappelijke veranderingen hebben doorstaan. Ook vandaag staan zij voor uitdagingen, maar blijven zij verhalen vertellen over herstel, vernieuwing en aanpassingsvermogen.

In Zeeuws-Vlaanderen zien we die veerkracht overal terug: in vestingwerken, kerken, molens, boerderijen en historische woonhuizen. Dankzij de inzet van eigenaren, vrijwilligers en erfgoedorganisaties blijven deze bijzondere plekken behouden voor toekomstige generaties.

In deze brochure vindt u een overzicht van de deelnemende locaties en activiteiten. Laat u verrassen door bekende en minder bekende monumenten en ontdek de verhalen die onze regio zo bijzonder maken.

Wij wensen u een inspirerende en plezierige Open Monumentendag toe.

“Ons erfgoed vormt het geheugen van onze gemeente. In monumenten en historische plekken komen de verhalen van generaties samen. Ze laten zien hoe mensen hier leefden en hoe zij omgingen met veranderingen en tegenslag. Dat maakt het thema ‘Veerkrachtig erfgoed in tijden van onzekerheid’ bijzonder passend. Ook in de gemeente Sluis zien we die veerkracht terug. Onze monumenten hebben stormen, oorlogen en andere uitdagingen doorstaan. Tegelijk staan ze vandaag opnieuw onder

druk, bijvoorbeeld door klimaatverandering en het tekort aan vakmensen. Dat vraagt om gezamenlijke inzet. Samen met eigenaren, vrijwilligers en inwoners zorgen we ervoor dat deze bijzondere plekken behouden blijven voor de toekomst. Open Monumentendag is een mooi moment om dat te ervaren. Ik nodig iedereen van harte uit om onze monumenten te bezoeken en te ontdekken hoe ons erfgoed blijft inspireren en verbinden.”

Burgemeester Marga Vermue

“Onze monumenten laten zien hoe bouwwerken generaties lang standhouden en zich blijven aanpassen aan veranderende omstandigheden. Het thema van Open Monumentendag 2026, ‘Veerkrachtig erfgoed, in tijden van onzekerheid’, maakt duidelijk hoe monumenten door de eeuwen heen zijn behouden, hersteld en opnieuw gebruikt. Tijdens deze dag krijgt u de kans om die veerkracht van ons erfgoed van dichtbij te ervaren. Achter musea, kerken, molens en andere bijzondere gebouwen schuilen waardevolle verhalen die tijdens

Open Monumentendag tot leven komen. Veel monumenten openen speciaal voor deze gelegenheid hun deuren, mogelijk gemaakt door de inzet van betrokken vrijwilligers. Op pagina 24 vindt u een overzicht van alle deelnemende locaties. Met de plattegrond kunt u eenvoudig uw eigen route samenstellen. Laat u inspireren door het erfgoed in onze gemeente en ontdek hoe verleden, heden en toekomst hier samenkomen.”

Wethouder Jeroen de Buck

“Een monument neemt ons even mee terug in de tijd. Tijdens Open Monumentendag is het bezoeken van een monument extra interessant, vanwege de uitleg die u krijgt. Hulst is één van de best bewaarde vestingsteden van Nederland. De stad ademt historie. Veertien monumenten stellen hun deuren open. U kunt dus op ontdekkingsstocht. Ook in de omliggende kernen bezoekt u prachtige monumenten, bijvoorbeeld in Ossenisse bij Natuurboerderij Ondersteboven. In

Kuitaart is Molen Vogelzicht geopend. In Hengstdijk is de Heilige Catharinakerk open voor publiek. In Kloosterzande bezichtigt u de indrukwekkende Hof te Zandekerk en de Molen. In Nieuw-Namen kunt u de Luchtwachttoren en Bunker bezoeken; een herinnering aan de Tweede Wereldoorlog. Het is belangrijk dat we ons verleden kennen, ook nu, in onzekere tijden. Zodat we onthouden, hoe onze geschiedenis ons vormt en ons veerkrachtiger maakt”

Wethouder Gino Depauw

**ONTDEK DE
VERHALEN ACHTER
DE GEVELS, ZEKER
OOK DAT VAN ONZE
VESTINGWERKEN.
OPEN MONUMENTEN-
DAG IS ER DÉ DAG
VOOR!**

14 MONUMENTEN IN GEMEENTE HULST

H 1 HENGSTDIJK - Heilige Catharinakerk...8

H 2 HULST - Sint Willibrordusbasiliek...9

H 3 HULST - Stadswallen en Ravelijn...10

H 4 HULST - Museum Hulst 's-Landshuis...12

H 5 HULST - Protestantse Kerk...13

H 6 HULST - Stadstuin...14

H 7 HULST - Stadhuis...15

H 8 HULST - Historische begraafplaats...16

H 9 HULST - Stadsmolen...17

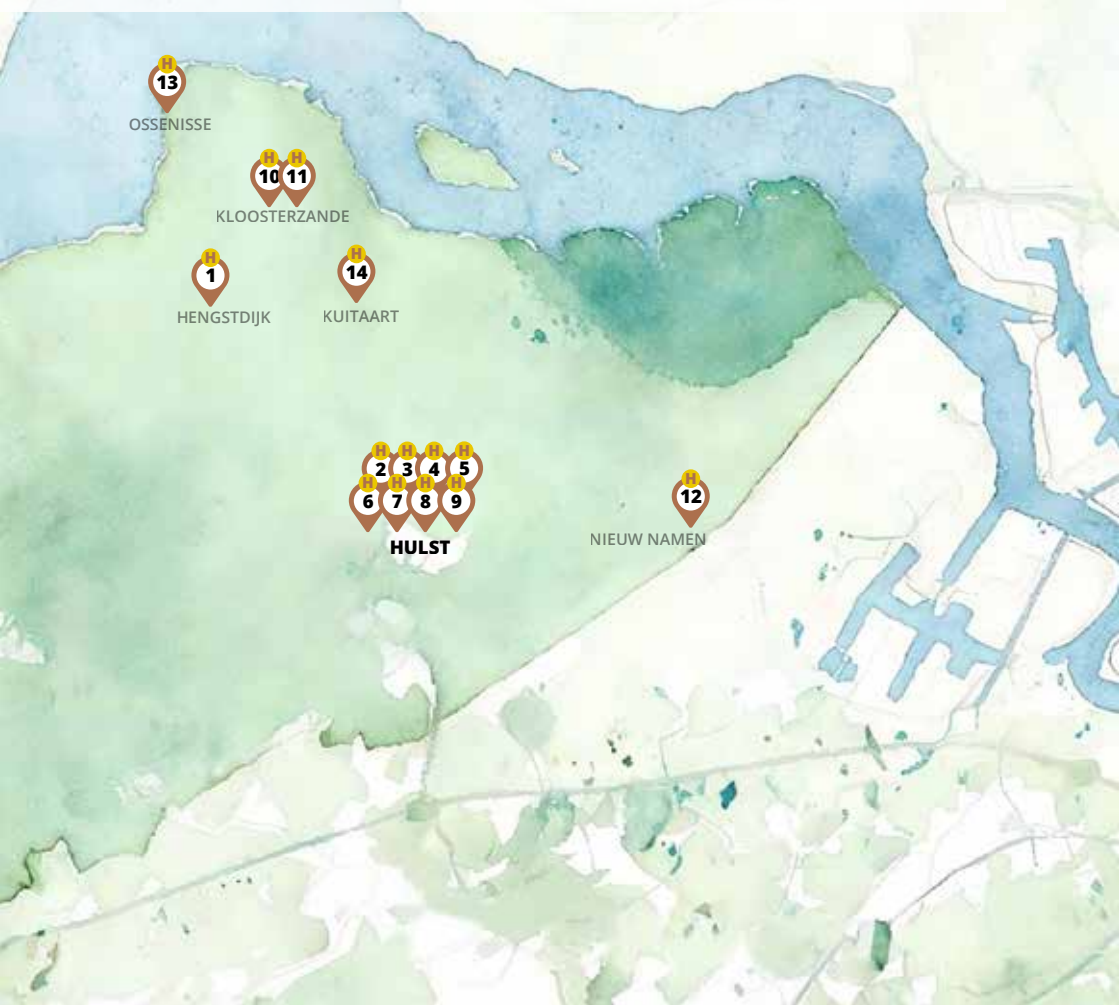
H 10 KLOOSTERZANDE - Hof te Zandekerk...18

H 11 KLOOSTERZANDE - Molen...19

H 12 NIEUW NAMEN - Luchtwachttoren
en Bunker...20

H 13 OSSENISSE - Natuurboerderij
Ondersteboven ...21

H 14 KUITAART - Molen Vogelzicht...22

Op 13 juni 1892 legde pastoor A.J. van Genk de eerste steen. De toren is met zijn 49 meter de een na hoogste van Oost Zeeuws-Vlaanderen.

In de kerk hangt het schilderij “De aanbidding der wijzen” van Simon de Vos. Het altaar is een ontwerp van Jos van Genk-Seelen, net als de preekstoel, doopvont en de beelden van Maria, Antonius en Catharina.

De kruiswegstaties zijn geschilderd door mevrouw Mannes. De muurschilderingen dateren van 1911. De gebrandschilderde ramen boven het altaar en op het koor komen uit 1921. Zij geven de kerkelijke geschiedenis weer. Het raam boven de ingang en de rozetten in het schip zijn de oorspronkelijke ramen uit 1892. Het orgel is in 1917 geplaatst en in 1981 gerestaureerd. De luidklok uit 1669 is twee keer aan vernietiging ontsnapt. Eerst in de Franse tijd. In 1943 hebben de Duitsers de klok meegenomen. Dankzij de inspectie kunstbescherming is de klok niet omgesmolten en is in 1946 teruggehangen.

Hengstdijkse Kerkstraat 6
Hengstdijk
Open zo: 12.00 - 17.00 uur

Steenstraat 2 Hulst
www.hmsdz.nl
Open za: 10.00 - 16.00 uur
zo: 12.00 - 16.00 uur

De huidige toren dateert van na de Tweede Wereldoorlog. Ontworpen door architect Jan Brouwer. En dat ziet u nu prijken op de Basiliek. Niet alleen de toren is bijzonder. De hele Basiliek is dat. In 2009 werd ze verkozen tot mooiste kerk van Nederland.

Volgens de legende heeft de Heilige Willibrordus in Hulst een kapel gesticht aan de Vismarkt toegewijd aan de apostel Petrus. Deze werd te klein en bouwde men rond 1200 aan de voet van de Hulster burchtheuvel een kerk.

In 1402 werd op de uit 1200 stammende vierkante onderbouw van de

toren twee achthoekige verdiepingen en een torenspits gebouwd.

Everaert Spoorwater begon in 1462 met de bouw van de huidige koorkerk. De Sint Willibrordus werd in 1468 door brand getroffen. In 1481 begon Herman de Waeghemaekere met het leggen van fundamenten voor het nieuwe schip.

Bij de stadsbrand van 1562 werd ook de kerk getroffen. Vier jaar later werd door de beeldenstormers in het gebouw wel schade aangericht, maar waren de meeste kerkschatten in veiligheid gebracht.

In 1645 kwam de kerk in handen van de gereformeerden. In 1806 kregen de katholieken de beschikking over de helft van de kerk. Midden in de kerk bouwde ze een scheidingsmuur. Door de sterk gegroeide katholieke gemeenschap werd in 1929 het protestantse schipgedeelte aangekocht. In 1935 werd de kerk door de Paus tot Basiliek verheven.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de torenspits door de Geallieerden kapotgeschoten. De Duitsers gebruikten de toren als uitkijkpost. Het duurde tot 1957 voordat de moderne betonnen torenbekroning kon worden gerealiseerd.

In de twaalfde eeuw kreeg Hulst haar stadsrechten. Een stad moest kunnen worden verdedigd tegen de vijand. Daarom kreeg Hulst in de veertiende eeuw een aarden wal en gracht. Ongeveer een eeuw later verwoeste de Gentenaren die. Nieuwe vestingwerken werden aangelegd. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) veroverde de strijdende partijen over en weer de stad op elkaar. Telkens als Hulst een nieuwe overheerser kreeg, werden de verdedigingswerken verbeterd of uitgebreid.

Zo ontstond een imposante vesting omgeven door wallen en grachten. Die grachten noemen we Vesten. Hulst heeft een Binnenvest en aan de zuidzijde ook een Buitenvest.

In die vesten lagen ravelijnen. Dat waren verdedigings-eilanden. Er is er één bewaard gebleven. Die ziet u tijdens een wandeling op de stadswallen liggen, niet ver van de stadsmolen.

In totaal zijn de stadswallen zo'n 3,5 kilometer. Over de hele lengte ligt een wandelpad. Bovenop heeft u daar een prachtig uitzicht op de historische vestingstad.

In de jaren van weleer was men twee keer van plan geweest om de verdedigingswallen te slopen. Gelukkig ging dat niet door en kunnen we tot de dag van vandaag genieten van dit uniek stuk stadsgeschiedenis.

ZONNETREIN IN HULST

De Zonnetrein rijdt op Open Monumentendag rondjes door Hulst. Stap op en onze vestingstad en nog meer komen aan u voorbij! U kunt elk half uur opstappen. Onderweg vertelt de chauffeur over alle monumenten en bezienswaardigheden. Onderweg is in- en uitstappen ook mogelijk.

De Zonnetrein start op de Grote Markt in Hulst. Daar is ook het eindpunt. De route gaat verder als volgt: Grote

Markt - Steenstraat - bij de stadsmolen de stadswallen op - via Graauwse Poort - Zoutestraat (begraafplaats) - Maristenklooster - Zandstraat - Dubbele Poort - Frans van Waesberghestraat - Gentsestraat - Grote Markt.

De route is te volgen via de fietsknooppunten.

U volgt daarvoor de volgende route: 11, 17, 16, 59, 67, 66, 62, 49, 47, 46, 57, 15, 54, 12, 19, 11.

In Oost-Zeeuws-Vlaanderen vindt u her en der in het landschap veldkapelletjes. Er is een route gemaakt die u langs de kapelletjes - gebouwd voor de maagd Maria - voert. U vertrekt vanuit Kloosterzande en fietst onder andere langs Kruisdorp, Duivenhoek, Graauw, Zandberg en Hulst. Ook fietst u een deel langs de Westerscheldedijk. Het is een veelzijdige route.

De kapelletjes vindt u op de volgende plaatsen:

- Clinge – in het bos achter Malpertuslaan 9 (nabij knooppunt 53).

- Nieuw Namen – hoek Tybaertstraat / Veerstraat (nabij knooppunt 60).
- Zandberg – Willem Hendrikstraat – ter hoogte van de Beerweg (tussen knooppunt 62 – 66).
- Graauw – bij overgang Dorpsstraat / Zandbergsestraat (nabij knooppunt 67).
- Lamswaarde – Boudeloodijk – ter hoogte van de Jacob de Waalstraat (nabij knooppunt 55).
- Kloosterzande – Zoutelandsdijk 2 (tussen knooppunt 17 – 11).
- Ossenis – hoek Zeedorp / Langeweg (nabij knooppunt 11 – 18).
- Vogelwaarde – hoek Zuidweg / Vogelweg (nabij knooppunt 54 – 15).
- Vogelwaarde – hoek Margaretsedijk / Ravensweg (nabij knooppunt 15 – 57).
- Vogelwaarde – Kerkhofpad 3b / 3c (nabij knooppunt 15 – 53).
- Sint Jansteen – hoek Hogeweg / Tragel (nabij knooppunt 52 – 79).
- In Hulst is in de Lyceumstraat 20 de bel uit de kapel van het voormalig Liduina ziekenhuis te zien (nabij knooppunt 47).

Steenstraat 37 Hulst
www.museumhulst.nl
 Open za: 10.00 - 17.00 uur
 zo: 12.00 - 17.00 uur

TIP: Gratis gids tours. De kelder is te bezichtigen alleen tijdens Open Monumentendag!

Het 's-Landshuis is gebouwd als bestuurszetel voor de magistraat van het Hulsterambacht. De grond waarop het gebouw staat, was een enclave, een stukje Hulsterambacht binnen de stad. Deze magistraat bestuurdde over het platteland rond de stad Hulst. Tussen 1710 en 1720 werd de classicistische voorgevel gewijzigd en werd het achtkante torentje met klok op het dak geplaatst.

De magistraat van Hulsterambacht zetelde in het pand tot 1795. Op dat moment werd de eeuwenoude bestuursstructuur door de Franse 'revolutionaire' wetgeving vervangen.

Het ambacht werd opgedeeld in een aantal 'communes', later 'gemeenten' genoemd. Het Landhuis werd toen tijdelijk in gebruik genomen door het stadsbestuur. Nadat het stadhuis aan de

Grote Markt was opgeknapt, verhuisde het stadsbestuur terug.

Het Landhuis werd daarna gebruikt door de vrederechter, later de kantonrechter. Ook marechaussees werkten vanuit het pand en het gebouw fungeerde als Huis van Bewaring.

In 1933 verdween het Kantongerecht uit het pand. Daarna werd het nog gebruikt als kantoor voor de Directe Belastingen en als Arbeidsbureau.

DE KENMERKEN VAN HET GEBOUW

Het metselwerk bestaat uit grijsrode IJsselsteentjes. De monumentale ingang domineert de voorgevel. Achter is er tegen het gebouw een vleugel aangebouwd. Daarin werden paardenstallen en gevangeniszellen ondergebracht.

Pas in 1807 gelastte Napoleon na herhaaldelijk aandringen van de katholieken dat de kerk en alle bezittingen verdeeld werden. De kerk werd als simultaankerk gebruikt. Zij was zowel bij de katholieken als bij de protestanten in gebruik. De kerk werd verdeeld door twee muren.

Vanaf 1930 verlieten de Protestanten de te grote kerkruijnte en kregen 130.000 florijnen mee om een nieuwe kerk op de Houtmarkt te bouwen. De oude pastorie braken ze daarvoor af. Veel van het oude meubilair kreeg een nieuwe plek in dit Godshuis, zoals de preekstoel, de herenbank, de koorhekken, twee wandschilden en drie prachtige kroonluchters.

De kerk werd gebouwd in Art Deco stijl. In 2018/2019 werd het interieur grondig vernieuwd. In 2022 heeft de gemeente het Vierdagorgel uit de kerk van Sluis aangeschaft.

Het is mooi om te zien dat na alle godsdienststrijd er alweer vele jaren sprake is van een groeiende samenwerking tussen beide geloofsgemeenschappen. De oecumene wordt vooral kracht bijgezet door diaconale/charitas projecten. De kerk wordt ook regelmatig voor multiculturele activiteiten gebruikt.

Houtmarkt 11 Hulst
www.pgoosthoek.nl
Open za: 13.00 - 17.00 uur

De huidige eigenaar bezit de tuin sinds 2013. Sindsdien is de tuin weer in zijn oude glorie hersteld. In de tuin staan een aantal oude bomen. Centraal staat de oudste kastanje van Zeeuws-Vlaanderen. Aan de kant van de Basiliek staat links een oude es met een klein esdoorn en rechts nog een esdoorn. Verder vindt u er taxus, leilinden en platanen. Langs de tuinmuren is er een beukenhaag met daarvoor een border met verschillende soorten hortensia. Opvallend zijn de glooiingen in de tuin. Er is een duidelijk hoogteverschil.

Aan de rechterkant van de tuin ziet u de achterzijde van het Refugium van Ten Duinen.

Het koetshuis krijgt een opknapbeurt. Dat gaat in stappen. Het dak en de zijmuur zijn gedaan. Het houtwerk van ovale ramen en het luik aan de straatzijde zijn hersteld. Het bezetsel aan de straatzijde is ook gedaan. De voorgevel wordt ook verstevigd.

Bijzonder zijn de zeer forse zolderbalken. Waarschijnlijk is de zolder gebruikt als opslag voor grondstoffen voor de

brouwerij van familie Wauters. Zij woonden er in de jaren 1800. Al meer dan 400 jaar is dit een particuliere tuin. Toen liep de Bierkaaistraat recht door de tuin richting de Basiliek.

OPEN

Bij geen regen wordt de tuin opengesteld met een gids. Kijk op openmonumentendag.nl voor de actuele informatie.

*Bontehondstraat 29 Hulst
Open za en zo:
12.00 - 17.00 uur*

Het voormalige stadhuis werd door de Hulsternaren zelf in brand gestoken. Het Gentse leger bezette Hulst. Na een straatgevecht in de binnenstad, trokken de Gentse soldaten zich terug in het stadhuis. Een patstelling... maar niet lang. De Hulsternaren namen binnen enkele uren namelijk een rigoureuze beslissing en staken hun eigen stadhuis in brand. De soldaten kwamen om in de vuurzee; maar Hulst was haar 'Raedthuys' kwijt.

Veertig jaar bleven de verbrande resten aan de Grote Markt te zien. In 1528 gaf Keizer Karel de Vijfde opdracht voor de bouw van het huidige

stadhuis. Toen hij drie jaar later op bezoek kwam was hij zo verrukt over de nieuwbouw dat hij Hulst toestemming gaf om haar stadswapen met de keizerlijke kroon te versieren. En dat is zo tot op de dag van vandaag.

WAPENSTENEN

De toren van de Sint Willibrordus kerk werd in 1876 door bliksem getroffen. In de torentrans zaten vier wapenstenen uit de 17e eeuw. Er werd een nieuwe torenspits op gezet en de wapenstenen werden verwijderd. Drie ervan werden in het trappenbordes van het stadhuis geplaatst. Rechts het oude stadswapen

van Hulst met klauwende leeuw, omringd door hulsttakken en zeven pijlen. Links het wapen van Vlaanderen met klimmende leeuw. In het midden het wapen van Oranje met een mooie spreuk. De middelste wapenstein werd in 1949 verwijderd. De vierde steen is teruggevonden op het Oranjabolwerk. Deze laatste twee wapenstenen zijn ingemetseld aan de achterzijde van het stadhuis.

Grote Markt 21 Hulst
Open za en zo:
12.00 - 17.00 uur

Op de begraafplaats zijn drie delen. Deze zijn door heggen van elkaar gescheiden. Er is een Nederlands Hervormd deel, een Rooms-katholiek deel en een algemeen deel. Binnen de deelgebieden is er een duidelijke scheiding tussen de verschillende klassen en afdelingen.

Op het Rooms-Katholieke deel wordt een deel van het 100-jarige gedeelte het 'Père Lachaise van Hulst' genoemd. Dit zijn allemaal rijksmonumenten met heel veel symboliek.

Op het Nederlands-hervormde deel bevinden zich in het 100-jarige gedeelte ook enkele monumentale graven. Deze zijn allemaal sober uitgevoerd. Ze hebben nauwelijks symboliek, hooguit een palmtak.

In het Rooms-Katholieke deel liggen een aantal oorlogsgraven. U ziet er het gezamenlijke monument van de mensen die omkwamen bij de beschieting van de toren van de Basiliek. Ook zijn er andere oorlogsgraven van Hulstenaren.

Zoutestraat Hulst
Open za en zo:
12.00 - 17.00 uur

Op een plattegrond van de stad van omstreeks 1560 staan vier standerdmolens in de binnenstad en omgeving. Op deze plattegrond staat de voorganger van de huidige molen. Die werd zeer waarschijnlijk in de 14e eeuw op deze plaats gebouwd.

In 1596 werd de molen bij een belegering van de stad zo zwaar beschadigd, dat er een nieuwe moest worden gebouwd. Die molen werd bij het beleg van 1645 kapotgeschoten en herbouwd. Tussen 1700

en 1750 werd de molen vervangen en verplaatst naar de Molenberg. De Molenberg lag op de plaats waar in de jaren '50 de Keldermanspoort is opgegraven.

In 1792 werd de houten molen vervangen door de huidige stenen stellingmolen. Deze is te bewonderen aan het Molenbolwerk.

De molen is tot in de jaren '30 in bedrijf geweest. Na 1940 raakte de molen zwaar in verval. In 1944 werd de stelling (omloop)

gesloopt. Tot overmaat van ramp sloeg in 1954 de bliksem in en brak er brand uit. In 1956 volgde een restauratie. Bij deze restauratie kreeg de molen de naam Stadsmolen.

In de periode 1976-1979 en in 1992 volgden opnieuw restauratiewerken.

Vrijwillige molenaars houden de molen nu draaiend.

*Molenbolwerk 1 Hulst
Open za: 12.00 - 16.30 uur
zo: 13.30 - 16.30 uur*

Kenmerkend van deze Kerkkapel is de architectuur van de Oost façade, die na de 80-jarige oorlog in 1609 is herbouwd. Het voorgedeelte vertoont niet de oorspronkelijke Romaanse maar de Gotische stijl.

Wanneer we de geschiedenis bestuderen, dan komt naar voren dat vooral de monniken van het begin een enorme veerkracht hebben gehad om staande te blijven, nadat ze het gebied met schorren in opdracht van de graaf van Vlaanderen hadden drooggelegd. Vele hoge dijken werden in dit hele gebied door hen aangelegd om het drooggelegde land veilig te stellen. In die eerste eeuwen kregen zij te kampen met geuzen die verwoestingen aanbrachten en weer later de gevolgen van de 80-jarige oorlog.

Aan de hand van geschiedenisverhalen en belangrijke figuren kunnen we nog altijd veel leren als het gaat om hun doorzettingsvermogen, waardoor zij de samenleving in onzekere tijden konden ondersteunen. Met name de monniken hebben de kerkkapel zo goed mogelijk onderhouden. Zij bakten de zogenaamde kloostermoppen ter plekke waarmee ze de 80 cm. dikke kerkmuren metselden.

Willem de Zwijgerlaan 2
Kloosterzande
www.stichtingdekerkinklooster.nl
Open zo:
13.00 - 17.00 uur

De naamloze molen van Groenendijk is waarschijnlijk rond 1770 gebouwd in Oliekot, nabij Kuitaart. De naam van het gehucht verwijst er mogelijk naar dat het om een oliemolen ging. Omstreeks 1781 is de molen verplaatst naar de Groenendijk. Daar werd hij gebruikt als korenmolen.

De molen heeft twee koppels maalstenen die op Vlaamse wijze beide met een apart bovenwiel aangedreven worden.

De roeden van de molen zijn bijna 22 meter lang en zijn voorzien van het oudhollands hekwerk met zeilen.

*Groenendijk 2 Kloosterzande
Open zo: 11.00 - 16.00 uur*

Na de Tweede Wereldoorlog namen de spanningen tussen de voormalige bondgenoten toe. Vooral Rusland deed de betrekkingen verkoelen. Door de oorlog in Korea en de Cubaanse rakettenkwesie liepen de spanningen op.

Omdat de radarapparatuur vliegtuigen die onder de 1500 meter het Nederlandse luchtruim binnenkwamen, niet opmerkte, werden luchtwachttorens opgericht.

BEMENSING VAN DE TOREN

De luchtwachttorens moesten binnen korte tijd

kunnen worden bemenst. Het lag dus voor de hand het personeel uit de lokale bevolking te werven. Op 1 mei 1950 richtte men het Korps Luchtwachtdienst (KLD) op. In 1964 werd het weer opgeheven. Het verdwijnen van propellervliegtuigen ten gunste van straaljagers was daarvoor de belangrijkste reden.

CONSTRUCTIE VAN DE TOREN

Omdat men ervan uitging dat de torens slechts tijdelijk dienst zouden doen, bouwden ze deze in raatbouw.

SCHUILKELDERTJE

Inmiddels lag een andere

dreiging op de loer: de atoombom. De torens werden overgedragen aan de dienst Bescherming Burgerbevolking (BB). Vanaf de torens moesten waarnemers een mogelijke inslag kunnen lokaliseren en deze gegevens telefonisch doorgeven.

Ter bescherming van personeel werd in 1968 bij een groot aantal torens een atoomschuilkeldertje gebouwd. Zo ook in Nieuw Namen. De BB werd in 1980 opgeheven.

*Nieuw Kieldrechtijk 11 en 13
Nieuw Namen
Open za en zo:
12.00 - 17.00 uur*

Westdijk 1 Ossensisse
 Open za en zo:
 10.00 - 17.30 uur
www.boerderijondersteboven.nl

Natuurboerderij Ondersteboven is een vorm van verbrede landbouw. De akkers rondom de boerderij zijn sinds 2023 volledig ingericht als natuurakkers. In die akkers staan nog steeds traditionele akkerbouwproducten, zoals tarwe en gerst, tussen de vogelakkers. Landbouwbedrijf Audenaert bestaat inmiddels ruim 75 jaar, maar de boerderij is één van de eerste locaties na

de definitieve inpoldering van de Hooglandpolder begin 17e eeuw. De vorige schuur is in 1918 afgebrand en opnieuw opgebouwd met Franse kap. Die Franse kap had oorspronkelijk asbest leien. Dit is vervangen door een modern Kingspan dak met dakpanprofiel. De oorspronkelijke latten structuur is daarbij behouden, waardoor de binnenkant nog steeds het originele beeld schetst. Wat velen niet

weten dat een Franse (of Mansarde) kap een scheepsconstructie betreft. Het dak "ondersteboven" lijkt op een schip. Vandaar de naam Natuurboerderij Ondersteboven.

De schuur is een heus (landbouw)museum en de voormalige kalverstal en ossenstal zijn beslist ook de moeite waard om te bezoeken. In het seizoen is in het weekend de boerderij en het museum vrij toegankelijk.

De molen is een grondzeiler en dateert uit 1865. Tussen 2000 en 2004 werd de molen gerestaureerd.

De molen en maalderij zijn verbonden door een smalspoor wat het complex uniek maakt. In de maalderij bevond zich een petroleumvergasser uit 1904, deze is in 1943 ontmanteld en dient sindsdien als vertraging naast de snel draaiende elektromotor.

Deze combinatie van een korenmolen en historische maalderij is uniek in Zeeland en komt nog maar op enkele plaatsen in Nederland voor.

Frederik Hendrikstraat 75 Kuitaart
Open za: 10.00 - 16.00 uur

De molen en maalderij zijn een rijksmonument.

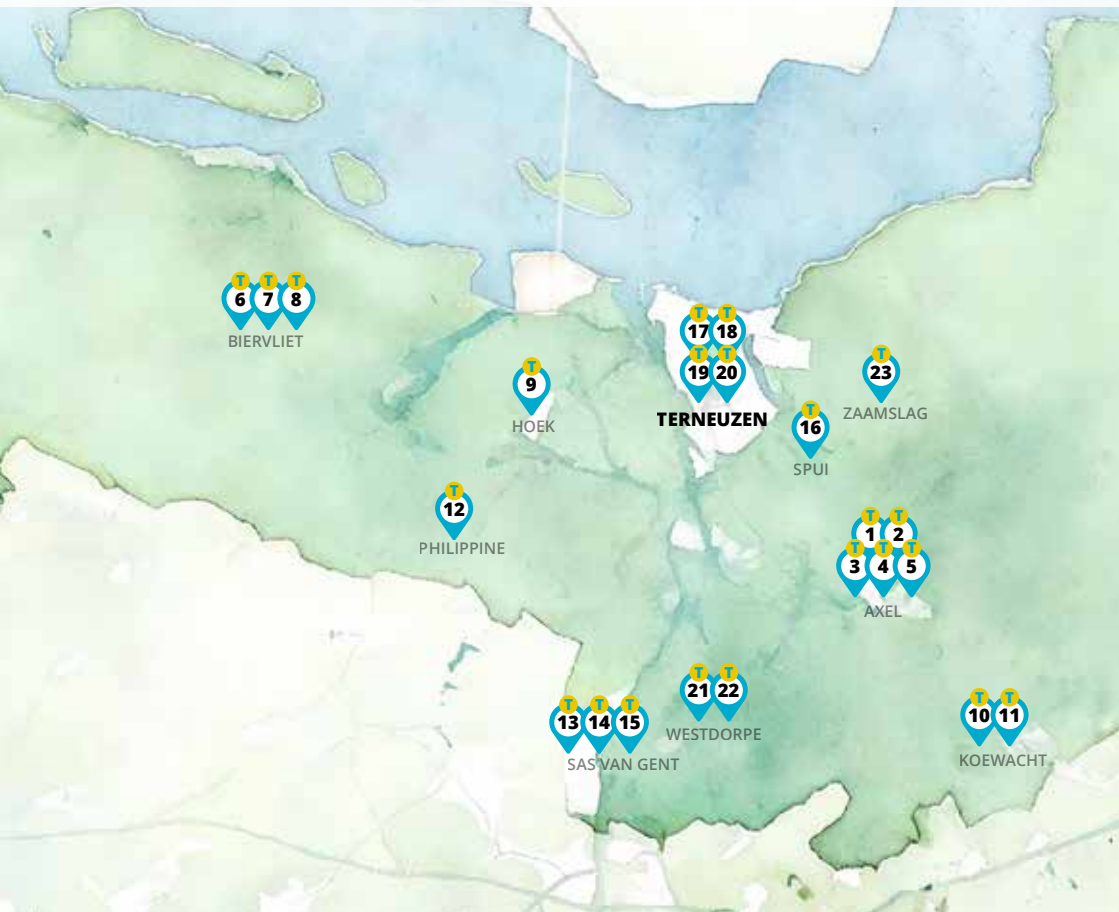
VEERKRACHTIG ERFGOED IN TIJDEN VAN ONZEKERHEID

ONTDEK HOE VERLEDEN, HEDEN EN TOEKOMST SAMENKOMEN IN ONS ERFGOED

23 MONUMENTEN IN GEMEENTE TERNEUZEN

T 1 AXEL - Axelse Stadsmolen...25	T 11 KOEWACHT - Rooms-Katholieke Kerk...35
T 2 AXEL - Axelse Watertoren...26	T 12 PHILIPPINE - Westbeermuur...36
T 3 AXEL - Gereformeerde Kerk...27	T 13 SAS VAN GENT - Historische Wandeling...37
T 4 AXEL - Museum Het Warenhuis...28	T 14 SAS VAN GENT - Industrieel Museum Zeeland...38
T 5 AXEL - Oorlogsmuseum Gdynia...29	T 15 SAS VAN GENT - Museum Oud Electro...39
T 6 BIERVLIET - Kunst- en
Monumentenwandeling...30	T 16 SPUI - Molen Eben Haëzer...40
T 7 BIERVLIET - Molen De Harmonie...31	T 17 TERNEUZEN - Museum Schooltijd...41
T 8 BIERVLIET - PKN Kerk...32	T 18 TERNEUZEN - Grote Kerk...42
T 9 HOEK - Molen Windlust...33	T 19 TERNEUZEN - Willibrordustoren...43
T 10 KOEWACHT - Luchtwachttoren...34	T 20 TERNEUZEN - Stadhuis...44
	T 21 WESTDORPE - Zwartenhoekse Zeesluis...45
	T 22 WESTDORPE - Museum Oud Westdorpe...46
	T 23 ZAAMSLAG - Protestantse Kerk...47

Molenstraat 72, Axel
 Open za: 10.00 - 16.30 uur
 Tel: 0115 531 584
www.hetwarenhuis.nl

Veerkrachtig Erfgoed past goed bij de Axelse Stadsmolen. Meerdere keren leek het alsof de molen verloren zou gaan, maar telkens wist hij te blijven bestaan.

Sinds de bouw in 1750 heeft de molen veel meegemaakt: oorlogen, branden, de opkomst van de industrie en verschillende vernieuwingen. Steeds weer lukte het om de

molen te behouden. Daardoor kunnen we deze bijzondere molen vandaag de dag nog steeds bewonderen. De laatste grote restauratie vond plaats in 1998, waardoor de molen weer volledig kan malen.

Dat betekent niet dat het werk nu klaar is. Voor het behoud blijven (financiële) inspanningen nodig. In 2024 hebben vrijwilligers zelf de stellingvloer

vernieuwd en geschilderd, net als de buitendeuren en het hekwerk. Voor dit en volgend jaar staan opnieuw grote werkzaamheden gepland, maar daarvoor zijn nog onvoldoende financiële middelen.

Tijdens Open Monumentendag is de molen geopend van 10.00 tot 16.30 uur. Er is meel en brood te koop.

De watertoren van Axel is een statig monument en een herkenningspunt in de omgeving. Met zijn groene dak is hij al van ver te zien. De toren is gebouwd in de stijl van de Nieuwe Zakelijkheid, een stroming uit het Modernisme. Dit jaar bestaat hij 90 jaar. Bijna 60 jaar lang voorzag hij inwoners en industrie van schoon drinkwater. Voor veel Axelaren staat de watertoren symbool voor thuiskomen.

Tegenwoordig is de watertoren toegankelijk

voor bezoekers. U kunt helemaal naar boven klimmen. Onderweg ziet u het oorspronkelijke buizenstelsel, dat grotendeels intact is gebleven. De buizen, afsluiters en het betonskelet met stijg- en valpijpen vormen samen een indrukwekkend industrieel geheel. Binnen in de watertoren kunt u oude bouwtekeningen bekijken en er is een watervat toegankelijk gemaakt.

Bovenin geniet u van een prachtig uitzicht. Met behulp van de

oriëntatietafel bij de ramen ziet u hoeveel kilometer het is naar andere plaatsen. Op de begane grond is een tentoonstellingsruimte ingericht. Hier is onder andere de Slinger van Foucault te zien. Daarnaast legt een maquette uit hoe de watertoren werkte.

*Kinderdijk 2, Axel
Open za: 10.00 - 16.30 uur
Tel: 0115 852 534
www.hetwarenhuis.nl*

Op deze plek stond vanaf 1841 een eenvoudig kerkgebouw. In 1899 werd dit vervangen door een nieuwe kerk, ontworpen door architect Tjeerd Kuipers (1857–1942). Tussen 1887 en 1928 ontwierp hij 56 (voornamelijk gereformeerde) kerken, waarvan er nu nog 18 in gebruik zijn.

In 1917, na het samengaan van 2 Axelse kerken, werd het gebouw flink uitgebreid. Aan de achterkant werd een groot deel aangebouwd. Zowel het oude als het nieuwe gedeelte kregen galerijen. Ook deze uitbreiding en het orgelfront zijn ontworpen door Kuipers.

Tijdens de bevrijding in september 1944 liep het

kerkgebouw zware schade op. Op verschillende plaatsen in en aan het gebouw zijn deze oorlogssporen nog steeds zichtbaar.

Het thema van Open Monumentendag 2026 is “Veerkrachtig erfgoed: in tijden van onzekerheid”. Voor deze kerk betekent dit dat er regelmatig onderhoud nodig is aan zowel de binnen- als de buitenkant van het gebouw. Soms gaat het om grote werkzaamheden. Naast onderhoud zijn er ook technische verbeteringen en aanpassingen nodig. Zo is er een professionele video-installatie geplaatst, waardoor kerkdiensten ook online te volgen zijn.

Tijdens Open Monumentendag kunt u een presentatie bekijken: een virtuele reis door het gebouw. U ontdekt plekken die normaal niet toegankelijk zijn, zoals de zolder en de kelders, met extra aandacht voor bijzondere details en ornamenten. Ook is er een expositie met historische foto's en documenten over de geschiedenis van het gebouw.

Kerkdreef 19 en 21, Axel
Open za: 10.00 - 16.30 uur
Tel: 0115 712 029
www.ngkaxel.nl

Museum Het Warenhuis beheert een bijzondere erfgoedcollectie. De gebouwen horen tot de categorie architectonisch erfgoed. Het huidige adres Markt 2 hoort bij het voormalige pand Markt 2A. Dit was vroeger een woonhuis met een kleine winkel. Wat het pand zo bijzonder maakt zijn de schilderijen van voormalig eigenaar Clement Benedictus Antheunis, die zijn aangebracht tussen 1909 en 1918. Het huis staat op de rijksmonumentenlijst.

Het pand aan Markt 2 werd in opdracht van de familie Antheunis gebouwd als warenhuis. De winkel was lange tijd een belangrijke ontmoetingsplek in Axel. Ook dit pand heeft een fraai gedecoreerd interieur. Zo zijn er geometrische artnouveau schilderijen op het winkelflafond, een granitovloer en originele wandkasten. De schilderijen geven een uniek beeld van het werk van een goed opgeleide en zeer getalenteerde decoratieschilder uit het begin van de 20e eeuw.

Markt 2, Axel
Open za: 11.00 - 17.00 uur
Tel: 0115 562 885
www.hetwarenhuis.nl

Op dit moment is de expositie Ooghoogte van de Zeeuwse Kunstkring te zien. Het museum is zaterdag open van 11.00 tot 17.00 uur. Iedereen is welkom. De koffie staat klaar.

Oorlogsmuseum Gdynia heeft een grote collectie originele voorwerpen uit de Tweede Wereldoorlog. Met panorama's en vitrines laat het museum duidelijk zien wat er in deze periode is gebeurd. Ook zijn er originele voertuigen te zien. Een deel daarvan staat in de horecaruimte van het museum.

Het museum besteedt speciale aandacht aan de bevrijding van Oost

Zeeuws-Vlaanderen en het belang hiervan voor onze regio. De strijd om Axel was het 1ste gevecht van de Slag om de Schelde. Begin september 1944 kreeg de Eerste Poolse Pantserdivisie de opdracht dit gebied te bevrijden. Na een heftige strijd van 4 dagen, wisten de Poolse troepen op 19 september 1944 door de Duitse linies te breken bij het kanaal van Axel naar Hulst. De volgende dag werd de

rest van Oost-Zeeuws-Vlaanderen bevrijd. Deze overwinning was van groot belang voor de verdere bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen en voor het vrijmaken van de aanvoerroute over de Westerschelde naar Antwerpen.

Tweede Verkorting 3, Axel
Open za: 13.00 - 17.00 uur
Tel: 0114 650 657
www.oorlogsmuseumgdynia.nl

Vanaf het dorps huis in Biervliet start een wandeling langs historische monumenten. Onderweg ontdekt u kunstwerken en krijgt u de kans om binnen te kijken bij ateliers van lokale kunstenaars. Het is een verrassende route waar historie en creativiteit samenkomen.

U kunt tussen 10.00 en 16.00 uur vertrekken. De wandeling is maximaal 3 kilometer lang. In het dorps huis zijn koffie en thee verkrijgbaar. Aanmelden is niet nodig.

Hoogstraat 2, Biervliet
 Open za: 10.00 - 16.00 uur
 Tel: 06 18 45 00 94
www.dorps huisbiervliet.nl

*Molenstraat 7a, Biervliet
Open za: 9.30 - 17.00 uur
Tel: 06 22 69 12 33
www.molenbiervliet.nl*

Molen De Harmonie is een robuuste molen op een molenbelt. Dit is een kunstmatige heuvel, zodat de wieken meer wind vangen. Dat was nodig in dit lage, ingepolderde gebied. De molen werd eerst gebruikt als oliemolen voor koolzaad. Later werd er ook graan gemalen. De molen had toen 2 maalstoelen.

De Harmonie is gebouwd in 1842 en is jarenlang intensief gebruikt. Sinds

1974 is de molen een rijksmonument. In de loop der jaren is hij meerdere keren gerestaureerd. In 2023 vonden grote herstelwerkzaamheden plaats, zoals het vervangen van 22.000 stenen en het vernieuwen van de kap. Dit was mogelijk dankzij de inzet van de Stichting Behoud Molen De Harmonie, subsidies en giften. Aan de binnenkant van de molen moeten nog werkzaamheden worden uitgevoerd.

Dit jaar is de molen ingericht als expositieruimte. Kunst vormt hier een mooi contrast met de robuuste uitstraling van de molen. Dit zorgt voor een verrassend geheel. De ondermolen is toegankelijk voor bezoekers. Bezoekers die dat kunnen en willen, mogen onder begeleiding ook de maalzolder, steenzolder en luizolder bekijken.

De PKN-kerk van Biervliet, gebouwd in 1660, is het oudste rijksmonument van het dorp. In de kerk zijn 3 gebrandschilderde ramen te zien. Deze zijn gemaakt door de Middelburgse glazenier Cornelis van Barlaer. De kerk werd voor het laatst gerestaureerd in 2002. De gebrandschilderde ramen hebben al meer dan 3 eeuwen standgehouden. Tijdens Open Monumentendag laten zij hun veerkracht zien aan de bezoekers van de kerk. Om 11.00 uur en 14.00 uur is er een rondleiding met een gids van 1 uur door de oude stadskern.

Kerkstraat 4, Biervliet
Open za: 10.00 - 16.00 uur

De huidige stellingmolen werd in 1856 gebouwd op de plaats van een standerdmolen, waarbij veel onderdelen zijn hergebruikt. Bij de bouw is ook gebruikgemaakt van hout dat vrijkwam bij de vernieuwing van de naastgelegen kerk.

De molen bleef tot 1958 in gebruik als boerengemaal voor graan en werd daarna verschillende keren aangepast en gerestaureerd. Ondanks perioden van verval is het monument steeds behouden gebleven en opnieuw in gebruik genomen.

Een ingrijpende gebeurtenis vond plaats op 1 januari 2015, toen de naastgelegen kerk door een grote brand bijna volledig werd verwoest. De molen liep geen schade op, mede door een gunstige windrichting. De kerk is later herbouwd.

Deze geschiedenis laat zien dat de molen een voorbeeld is van veerkrachtig erfgoed: door hergebruik, herstel en aanpassing blijft het monument behouden voor de toekomst.

Molenplein 1, Hoek
Open za: 12.00 - 17.00 uur

Aan het begin van de Koude Oorlog had Nederland 276 waarnemingsposten om vijandelijke vliegtuigen te zien en te volgen. De helft stond op hoge bestaande gebouwen en 138 op speciale torens, ook wel luchtwachttorens genoemd. In 1953 werd in Koewacht een toren gebouwd van bijna 20 meter hoog.

De toren (3T1) stond in verbinding met de torens in Nieuw Namen en Kloosterzande. In 1964 was hij niet meer nodig als luchtwachtpost en werd hij gebruikt door de Bescherming Burgerbevolking. Inmiddels is de toren al 45 jaar buiten gebruik. Het is de hoogste van de nog 19 bestaande torens in Nederland, maar hij moet hoognodig worden gerestaureerd. Dit zal waarschijnlijk in 2027 plaatsvinden. De Stichting Vrienden van de Luchtwachttoeren Koewacht (3T1) zet zich in voor het behoud van dit erfgoed.

Op zaterdag 12 september kunt u de toren tussen 14.00 en 16.00 uur bekijken. De toren kan niet worden beklommen. Na uw bezoek aan de luchtwachttoeren kunt ook een bezoek brengen aan de Internationale Jaarmarkt.

*Henry Dunantstraat (naast huisnummer 11), Koewacht
Open za: 14.00 - 16.00 uur*

In mei 1922 werd deze neogotische kerk geopend, ontworpen door architect Wolter te Riele. De kerk heeft 3 dwarssegmenten, een middenschip en 2 zijbeuken. De toren staat links bij de overgang naar het koor. Dit maakt het gebouw een mooi voorbeeld van een volkskerk. In de zijbeuken zitten aan beide kanten 3 grote ramen, elk verdeeld in 3 delen. Hierin zijn 6 sacramenten afgebeeld.

In 1965 werd een nieuw altaar geplaatst, zodat de

priester met het gezicht naar de kerkgangers stond. Het orgel komt uit ongeveer 1775 en werd in 1931 gekocht uit de St.-Josephkerk in Bergen op Zoom. De kast is gemaakt in Lodewijk XVI-stijl. Na de restauratie in 1968 is dit Zuid-Nederlandse orgel met zijn verstilde, introverte klank een waar juweeltje geworden.

In 1937 maakte schilder Tony Van Os 14 grote schilderijen van de kruisweg. Later kwamen daar 2 schilderijen

bij: Missiekruis en Passievoorwerpen. Tussen 2012 en 2013 zijn deze werken, samen met 2 kleinere Anthoniuspanelen, ook van Tony Van Os, gerestaureerd.

U kunt uw bezoek aan de kerk tijdens Open Monumentendag combineren met de Internationale Jaarmarkt bij de grensovergang.

Kerkplein 2, Koewacht
Open za: 10.00 - 17.00 uur

De Westbeermuur is onderdeel van de vestingwerken van Philippine. Samen met de inundatiesluis vormde de Stenen Beer vanaf 1758 een belangrijk verdedigingswerk van de vesting Philippine. Bijna 200 jaar lang lag de muur verborgen in het dijklichaam. In 2023 werd hij opnieuw ontdekt tijdens de aanleg van een tuin.

De Westbeermuur ligt in een particuliere tuin en is normaal niet toegankelijk. Tijdens Open Monumentendag krijgt u een unieke kans om de muur van dichtbij te bekijken. De eigenaren stellen hun tuin open, in samenwerking met de Vereniging Behoud Historie Philippine (VBHP). Leden van de vereniging geven uitleg bij de ingang. Vanaf 10.30 uur staan zij klaar om uitleg te geven over de Stenenbeermuur en het ontstaan van Philippine.

De Westbeermuur is een mooi voorbeeld van veerkrachtig erfgoed. Nadat hij zijn militaire functie had verloren, lag de muur bijna 200 jaar verborgen in de zeedijk. Dat hij in zo'n goede staat opnieuw tevoorschijn is gekomen, maakt hem tot een bijzonder en uniek monument.

*Dijkmeesterweg 1a, Philippine
Open za: 10.30 - 16.00 uur
Let op: bij regen geen bezichtiging
mogelijk door gladheid van het
terrein. Daarnaast zijn goede
schoenen noodzakelijk.*

Sas van Gent bestaat al sinds 1547. Toen werd een kanaal aangelegd van de stad Gent tot aan de dijk die het gebied scheidde van de Honte, de huidige Westerschelde. In deze dijk werd een sluis, ook wel sas genoemd, gebouwd. Zo ontstond Sas van Gent.

Door de eeuwen heen zijn er bijzondere bouwwerken gebouwd, zoals Bolwerk Generaliteit. Dit bolwerk zorgde samen met 6 andere bolwerken voor de bescherming van de inwoners van Sas van Gent. In het bolwerk werd ook een waterkorenmolen gebouwd. De gerestaureerde resten

hiervan zijn nog steeds te zien. Ook latere bouwwerken zijn het bekijken waard. Bijvoorbeeld de oude molenstomp op Bolwerk Generaliteit en het oude haventje aan de Prinsenkade. Hier begon in 1827 de aanleg van de verlenging van het kanaal naar Terneuzen.

Sas van Gent staat ook bekend om volksverhalen, zoals de legende van Pier den Duvel uit de 19e eeuw. Tot slot horen begraafplaatsen bij de geschiedenis van Sas van Gent. De oudste ligt midden in het dorp, naast de Statie.

De Heemkundige Kring Sas van Gent heeft een kaart gemaakt met 6 locaties waar u het erfgoed van Sas van Gent kunt zien en bezoeken. De kaart is gratis verkrijgbaar bij het Infocentrum van de Heemkundige Kring. Met deze kaart kunt u zelf uw route door Sas van Gent kiezen. Bij verschillende monumenten zijn gidsen aanwezig die met veel enthousiasme vertellen over de geschiedenis en het erfgoed.

*Vlaanderenplein 2, Sas van Gent
Open za: 13.00 - 16.00 uur*

In de monumentale suikerloods in Sas van Gent is een groot Industrieel Museum gevestigd. Het gebouw werd vroeger gebruikt om zakken suiker op te slaan en is in originele staat bewaard gebleven.

Naast de loodsen waar de suiker in zakken werd opgeslagen, staat ook nog de silo. Hierin werd vroeger losse suiker bewaard.

Westkade 114, Sas van Gent
 Open za: 10.00 - 17.00 uur
 Open zo: 12.30 - 17.00 uur
 Tel: 0115 690 985
www.industrielmuseumzeeland.nl

Naast het bezoek aan het gebouw kunt u ook het museum bezoeken. Hier is een grote tentoonstelling met modelbouwvoertuigen te zien. Daarnaast is er een parcours met op afstand bestuurbare vrachtwagens. Ook kunt u een tijdelijke tentoonstelling over technisch speelgoed bekijken.

Nooit heeft een nieuwe techniek het leven van miljoenen mensen zo snel en ingrijpend veranderd als de toepassing van elektriciteit. De manier waarop elektrotechniek wordt gebruikt, is ontstaan door een ontwikkeling die ongeveer 150 jaar geleden begon. Sinds die tijd wordt elektriciteit steeds vaker en voor steeds meer doelen gebruikt. Deze ontwikkeling gaat ook vandaag de dag nog door.

Als we kijken naar de elektrotechniek van 100 tot 200 jaar geleden, zien we hoe de kennis en techniek van toen de eerste elektrotechnische onderdelen hebben gevormd. Daarna zijn ze verder verbeterd. Ze hebben veel invloed gehad op de elektrotechniek van nu. Dat zien we terug in de ontwikkeling van telegrafie, telefonie, verlichting, huishoudelijke apparaten, radio- en televisietechniek en technische installaties.

Voor mensen met interesse in elektrotechniek, ook voor ervaren elektrotechnici, kan een elektriciteitsmuseum veel uitleg geven. Het museum laat zien waarom traditionele ontwerpen en werkmethoden zijn ontstaan. Tijdens Open Monumentendag krijgt u uitleg over de geschiedenis van elektriciteit. Aanmelden is niet nodig.

Vrijstraat 20, Sas van Gent
 Open za: 10.00 - 16.30 uur
 Open zo: 10.00 - 16.30 uur
 Tel: 06 13 75 09 10

De molen in Spui is gebouwd in 1807 en werd gebruikt voor het malen van graan. Het is een beltmolen, wat betekent dat de molen op een heuvel staat. Hierdoor is hij een echte blikvanger. De molen valt op door zijn witte romp en rode wieken. Hij beschikt over 1 maalkoppel en heeft een houten insteekas.

Pootersdijk 4, Spui
Open za: 10.00 - 17.00 uur

In het hart van Terneuzen staat een bijzonder gebouw met een rijke geschiedenis. Museum Schooltijd is gevestigd in een voormalig bankgebouw uit 1919, gebouwd in de herkenbare stijl van de Amsterdamse School. Wat ooit symbool stond voor financiële zekerheid, is nu een plek vol herinneringen, verwondering en educatie. De rijke baksteenarchitectuur en ambachtelijke details

laten zien dat bouwen vroeger een kunst was. Het gebouw staat er na al die jaren nog steeds. Daarmee laat het zien hoe sterk erfgoed kan zijn, maar ook hoe kwetsbaar.

Tijdens Open Monumentendag, met het thema 'Veerkrachtig erfgoed: in tijden van onzekerheid', krijgt het gebouw extra betekenis. Net als het onderwijs waarover het museum vertelt, is ook het gebouw

steeds in beweging. Het heeft nieuwe functies gekregen, zonder zijn eigen karakter te verliezen. In Museum Schooltijd blijft erfgoed levend door verhalen te delen en generaties met elkaar te verbinden.

Nieuwstraat 4, Terneuzen
Open za: 11.00 - 17.00 uur
Tel: 0115 720 821
www.schoolmuseumterneuzen.nl

De Grote Kerk aan de Noordstraat in Terneuzen is sinds 1598 in gebruik en is meerdere keren verbouwd. Veel historische details zijn bewaard gebleven, zoals het Valckx-orgel. Sinds 2000 is het beheer en onderhoud in handen van een stichting.

De kerk staat op een plek waar eerder 2 andere kerken stonden. De 1^e kerk werd gebouwd in 1578–1579 en de 2^e in 1659–1660. Uit de 2^e kerk is nog een grafsteen te zien. Ook de 1^e steen van deze kerk is bewaard gebleven.

In 1966–1967 is de kerk volledig gerestaureerd. Sindsdien heeft zij haar huidige uiterlijk. In de toren werkt nog steeds het originele mechanische uurwerk van Koninklijke Eijsbouts uit 1912.

In de Grote Kerk zijn tijdens Open Monumentendag vrijwilligers aanwezig die graag het een en ander vertellen over deze en voorgaande kerken. Ook is er gelegenheid om de orgels te bespelen en het uurwerk te bekijken.

Noordstraat 62, Terneuzen
 Open za: 10.00 - 16.00 uur
 Tel: 085 800 1920
www.grotekerkterneuzen.nl

De neogotische Willibrorduskerk werd gebouwd in 1915 en had een toren van 45 meter hoog: de Willibrordustoren. De kerk werd in 1970 gesloopt. Alleen de toren is blijven staan. Deze toren herinnert aan het grote rooms-katholieke gebied dat vroeger in de binnenstad van Terneuzen lag. Dit gebied ontstond rond 1850 op deze plek. Er stonden onder andere een kerk, een pastorie, scholen en een klooster en groene ruimte. Samen omvatte dit gebied meer dan een hectare.

In 2022 is de Willibrordustoren grondig gerestaureerd. Daarbij kreeg de toren een nieuwe functie. Op de begane grond is nu een Vredeskapel. Dit is een rustige plek voor stilte, bezinning en herdenking. Op de 1^e verdieping is een vaste tentoonstelling over de geschiedenis van het rooms-katholieke gebied. Deze herbestemming sluit aan bij het thema van behoud en doorontwikkeling van religieus erfgoed. Zo blijft het erfgoed bewaard en is de toren opnieuw van betekenis voor de stad.

Korte Kerkstraat, Terneuzen
Open za: 9.00 - 17.00 uur

Het stadhuis van Terneuzen werd in 1972 opgeleverd en is ontworpen door architect Jaap Bakema. Als een schip naast de Westerschelde ligt het stoere, robuuste gebouw tegen de Scheldedijk aan.

Het gebouw heeft onder andere een raadzaal, werkkamers voor de wethouders en de burgemeester, een trouwzaal, en tot voor kort ook werkplekken voor ambtenaren. Op de bovenste verdieping bevindt zich de burgerzaal, met uitzicht over de Westerschelde. Nu, ruim 50 jaar na de oplevering, ontwikkelden we toekomstplannen om het gebouw te

verduurzamen, te renoveren en restaureren. En om het, naast de huidige functies, open te stellen als sociale en culturele ontmoetingsplek voor alle inwoners en bezoekers van de gemeente Terneuzen. Over 2 jaar verwachten we dat de werkzaamheden zijn afgerond.

POST-65 RIJKSMONUMENT

Het stadhuis van Terneuzen is dit jaar aangewezen als een van de jongste rijksmonumenten van Nederland. Daar zijn we trots op en het is een extra reden om u tijdens Open Monumentendag te verwelkomen in het stadhuis. Open Monumentendag krijgt dit jaar bovendien een extra

bijzondere betekenis: eind september sluiten de deuren van het stadhuis voor de werkzaamheden. Dit is daarmee het laatste moment om het stadhuis in zijn huidige vorm vanbinnen te bekijken. Een unieke kans om dit brutalistische monument te beleven voordat het klaar wordt gemaakt voor de toekomst. Voor de meest actuele informatie over het programma verwijzen wij u graag naar onze website.

Stadhuysplein 1, Terneuzen
Tel: 0115 455 000
Open za: 10.00 - 17.00 uur
Open zo: 10.00 - 17.00 uur
Kijk voor meer informatie op
www.terneuzen.nl/stadhuys

De Zwartenhoekse zeesluis is een driekokerige suatien inundatiesluis uit 1789. De sluis is gebouwd in opdracht van de Staten-Generaal in Den Haag, als onderdeel van de bedijking van de buitendijkse gebieden tussen Sas van Gent, Axel en Hulst. De sluis is een Rijksmonument. Naast de sluis is een deel van het verdedigingswerk, de Batterij uit 1790, opnieuw aangelegd.

De sluis maakte deel uit van een waterlinie door Zeeuws-Vlaanderen, bedoeld voor de verdediging tegen een Franse inval. De bouw moest indruk maken

en daarom is veel Belgisch hardsteen gebruikt. Bovenop is een wapenstein te zien met een leeuw en zeven pijlen. Deze pijlen staan symbool voor de Zeven Provinciën.

De sluis werd vooral gebruikt voor de afwatering van het achterland en de bedijkte polder. Het was een zelfsluitende sluis. Dat betekent dat de sluis automatisch opent en sluit bij eb en vloed. Daarnaast had de sluis een militaire rol. In oorlogstijd kon men via de sluis het land onder water zetten. Om het sluiscomplex te beschermen, lag er een

groot verdedigingswerk naast de sluis.

Jarenlang lag de sluis er verwaarloosd bij. Het verdedigingswerk, de batterij, werd in die periode afgegraven. In 1997 trok een aantal mensen aan de bel, wat leidde tot restauratie van de sluis. In 2010 was het herstel klaar. In 2011 zijn delen van de fortificatiewerken hersteld en is de Groene Knoop aangelegd als natuurcompensatie.

*Sasdijk, Westdorpe
Open za: 13.00 - 16.00 uur*

Museum Oud Westdorpe is gevestigd in het voormalige kerkgebouw, nu MFC De Kirke. In het museum ontdekt u hoe het dorp is ontstaan en leert u meer over de geschiedenis van de kerk. U ziet archeologische vondsten en maakt kennis met de verhalen van vroegere brouwerijen en verenigingen uit het dorp. Ook is er speciale aandacht voor ereburger Jan Dellaert, de stichter van Schiphol.

Graaffjansdijk A 190, Westdorpe
Open za: 10.00 - 17.00 uur

Tijdens uw bezoek neemt een gids u mee op een rondleiding door de bijzondere geschiedenis van het dorp. Met historische kaarten, archeologische vondsten en uniek fotomateriaal krijgt u een goed beeld van het dorp en zijn bewoners.

Deze kerk is gebouwd in 1899 en ontworpen door J.R. de Kruijff en J. Wisse. Het gebouw heeft een neoromaanse bouwstijl. De toren is ouder en stamt uit 1878. Deze hoorde bij een eerdere kerk, die werd gebouwd na de Tachtigjarige Oorlog en de Vrede van Münster. De toren is ontworpen door de Axelse architect Engelse.

In de middeleeuwen had Zaamslag al een parochiekerk, maar deze ging verloren tijdens de Tachtigjarige Oorlog. Na de Vrede van Münster in 1648 werd een nieuwe protestantse kerk gebouwd. In 1878 kwam daar de huidige toren bij. In 1898 werd de oude kerkzaal gesloopt en vervangen door het huidige kerkgebouw, dat nog steeds te bezoeken is.

Plein 2, Zaamslag
Open za: 10.00 - 17.00 uur

IN MONUMENTEN EN HISTORISCHE PLEKKEN KOMEN DE VERHALEN VAN GENERATIES SAMEN

21 MONUMENTEN IN GEMEENTE SLUIS

1 BRESKENS - Oorlogsmonument...50	12 NIEUWVLIELT - Molen...61
2 AARDENBURG - Bellegem
Metaalrestauratie...51	13 OOSTBURG - Kerk de Open Haven...62
3 AARDENBURG - Museum Cultuurforum...52	14 OOSTBURG - Heilige Eligiuskerk...63
4 CADZAND - Mariakerk...53	15 OOSTBURG - Watertoren...64
5 CADZAND - Molen Nooit Gedacht...54	16 SLUIS - Belfort...65
6 GROEDE PODIUM - Bunkers Atlantikwall...55	17 SLUIS - Molen de Brak...66
7 GROEDE - Het Vlaemsche Erfgoed...56	18 RETRANCHEMENT
Voormalige Hervormde Kerk...67
8 GROEDE - Lutherse kerk...57	19 SINT ANNA TER MUIDEN - Sint Annakerk...68
9 IJZENDIJKE - Museum het Bolwerk...58	20 WATERLANDKERKJE - 't Kerkje...69
10 IJZENDIJKE - Mauritskerk...59	21 ZUIDZANDE - Zwinmolen...70
11 IJZENDIJKE - De Witte Juffer...60	

Het oorlogsmonument in Breskens is opgericht ter nagedachtenis aan de burgers die omkwamen tijdens het bombardement op 11 september 1944. Het monument, ontworpen door Johan Provoost, werd precies vijftig jaar later, op 11 september 1994, onthuld.

Het monument bestaat uit twee muurfragmenten in de vorm van het cijfer 1, die samen verwijzen naar de datum van de verwoesting: 11 september 1944. Op een steen in de vorm van de plattegrond van Breskens liggen glasscherven verspreid. Deze scherven symboliseren de slachtoffers van het bombardement. Sommige liggen dicht bij elkaar en verbeelden gezinnen, terwijl andere juist alleen liggen.

In het monument is een document met de namen van de slachtoffers ingemetseld. Sinds de onthulling vindt hier jaarlijks op 11 september een herdenkingsplechtigheid plaats, waarbij alle inwoners van Breskens worden herdacht die tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn omgekomen.

*Steenoven 1, Breskens
Het monument is openbaar en
vrij toegankelijk*

Het monument is vrij toegankelijk en dag en nacht te bezoeken.

Achter de karakteristieke 18e-eeuwse gevel van Marktstraat 18 gaat een veel ouder gebouw schuil. Binnen zijn nog historische bouwelementen aanwezig, waaronder bijzondere kromstijlbalken die herinneren aan de lange geschiedenis van het pand.

Het gebouw kende door de eeuwen heen verschillende functies. Ooit was het een winkel in koloniale waren en van 1963 tot 2021 was hier het archeologisch

museum van Aardenburg gevestigd. Sinds 2025 werkt restaurator en edelsmid Maickel van Bellegem aan een nieuwe toekomst voor het pand. Stap voor stap transformeert hij het voormalige museum tot een woon-werkhuis met atelier en woonruimte.

Tijdens Open Monumentendag krijgen bezoekers een uniek kijkje in dit bijzondere restauratieproject.

Diverse historische bouwelementen, het restauratiewerk in uitvoering en de tuin zijn te bezichtigen. Zo ervaart u van dichtbij hoe een monument een nieuwe bestemming krijgt, met respect voor het verleden en oog voor de toekomst.

Marktstraat 18, Aardenburg
Open za en zo:
10.00 - 16.00 uur

Sint-Bavostraat 3, Aardenburg
www.cultuurforumaardenburg.nl
 Open za: 10.00 - 17.00 uur
 zo: 13.00 - 17.00 uur

Onze museumgidsen nemen je op zaterdag 12 september mee terug naar de Oudheid.

Naar de tijd van de Gallo-Romeinen om precies te zijn. Op de zandrug in Aardenburg bouwden de Romeinen een castellum. Een fort dat werd gebruikt om de Noordzeekust te verdedigen tegen aanvallen van buitenaf. Dit fort werd in verschillende

fasen gebouwd. Eerst in hout en pas later in steen. Resten van dit fort werden door archeologen in de jaren '50 van de vorige eeuw teruggevonden. Net als veel andere voorwerpen uit het dagelijks leven.

OPEN MONUMENTENDAG

Sluit aan bij de interactieve en familievriendelijke rondleidingen op zaterdag 12 september tussen

10.30 - 11.30 en 13.30 - 14.30 uur en ontdek meer over de bijzondere verhalen uit deze periode. Het museum is deze dag gratis te bezoeken. Wil je meer weten over de gratis activiteiten? Kijk dan op de website www.cultuurforumaardenburg.nl, schrijf je in voor onze nieuwsbrief of volg onze sociale mediakanalen voor actuele informatie.

De Mariakerk in Cadzand-Dorp is een eeuwenoud rijksmonument en een beeldbepalend gebouw in het dorp. De kerk werd gebouwd tussen 1250 en 1300 in vroeggotische stijl, met opvallende Romaanse kenmerken.

Oorspronkelijk had de kerk een hoge toren, de Sint-Lambertustoren, die in 1677 wegens instortingsgevaar werd afgebroken. In 1930 kreeg de kerk de huidige renaissance-toren tijdens een grote restauratie.

Tijdens de bevrijding van Zeeuws-Vlaanderen in 1944 liep de kerk zware schade op door beschietingen. Vrijwel alle glas-in-loodramen gingen verloren, behalve een deel van "Het Lam Gods", dat nog altijd zichtbaar is. Na de oorlog werd de kerk hersteld. In de kerktuin staat tegenwoordig een monument met de Wereldvrede-slam, als herinnering aan oorlog en vrijheid in de regio.

Prinsestraat 17, Cadzand
www.pgwesthoeksluis.nl
Open za: 10.30 - 17.00 uur

Wie Cadzand vanuit het zuiden nadert, ziet direct de herkenbare contouren van het dorp. De 13e-eeuwse Mariakerk en de monumentale Molen Nooit Gedacht vormen samen opvallende blikvangers in het landschap. De geschiedenis van de molen gaat terug tot 1662. De huidige bovenkruier werd gebouwd in 1898, nadat de voorganger "De Kat" een jaar eerder afbrandde.

Ook deze molen werd getroffen door tegenslag. In 1974 veroorzaakte een grote brand zware schade, waarna de molen dankzij Stichting Molenbehoud West Zeeuwsch-Vlaanderen werd herbouwd en in 1977 heropend. In 2023 moesten de wieken opnieuw worden stilgezet vanwege veiligheidsproblemen.

Met steun van subsidies, donaties en vrijwilligers kon de molen worden gerestaureerd. Sinds november 2024 draait hij weer en wordt er opnieuw ambachtelijk graan gemalen.

Zuidzandseweg 3 Cadzand
www.molencadzand.nl
 Open za: 14:00 - 17:00 uur
 zo: 14:00 - 17:00 uur

Groede Podium is een verrassend groen speel- en bunkerpark waar oorlogsverhalen op een speelse manier tot leven komen. De bunkers, natuurlijke speeltoestellen, driftkartbaan, trampolinedpark en de waterspeeltuin nodigen uit tot de gekste en wildste avonturen!

De bunkers op het terrein zijn stille getuigen van de Tweede Wereldoorlog (1939-1945). Deze betonnen kolossen maakten deel uit van de Atlantikwall, de Duitse verdedigingslinie langs de Europese kust. Stützpunkt Groede was een Duitse artilleriebasis met 5 kanonnen, elk met een bereik van 18 kilometer! In de voormalige Sanitätsunterstand- en Geschutsbunker brengen wisseltonstellingen dit verhaal tot leven.

Gerard de Moorsweg 4, Groede
www.groedepodium.nl/
 bunkertoct
 Openbaar en vrij toegankelijk

Stap terug in de tijd en ontdek het Zeeuws-Vlaamse dorpsleven van de eerste helft van de twintigste eeuw. Het Vlaemsche Erfgoed is een bijzonder openluchtmuseum in de historische Slijkstraat van Groede, waar authentieke winkeltjes, werkplaatsen en collecties samen het verhaal vertellen van een levendig landbouwdorp van vroeger. Het museum is ingebed in de straatstructuur van het 13e-eeuwse Groede en staat bij velen bekend als 'het straatje'.

Bezoekers kunnen rondwandelen langs onder meer een grutterswinkel, bakkerij, smidse, kapsalon en timmerwerkplaats. Daarnaast is er ruimte voor kunstnijverheid, levend ambacht en ontmoetingen. Het Vlaemsche Erfgoed is niet alleen een plek waar geschiedenis wordt bewaard, maar ook waar verhalen, vakmanschap en gemeenschapszin levend worden gehouden.

Slijkstraat 10, Groede
 Open za: 13.00 - 16.00 uur
www.het-vlaemsche-erfgoed.nl

De Lutherse Kerk in Groede is een bijzonder monument met een uniek verhaal. In 1733 vestigde zich een groep Lutheranen in Zeeuws-Vlaanderen. Zij waren gevlucht voor religieuze vervolging in het Aartsbisdom Salzburg. Na een moeilijke beginperiode konden zij, met steun van de Lutherse gemeente in Amsterdam, in 1741 hun eigen kerk bouwen. Het is nog altijd de enige Lutherse kerk in Zeeuws-Vlaanderen.

Na een ingrijpende restauratie in 1998 kreeg het gebouw een nieuwe bestemming. Tegenwoordig wordt de kerk gebruikt als tentoonstellingsruimte van Het Vlaemsche Erfgoed en als locatie voor bijeenkomsten, vergaderingen en huwelijksvoltrekkingen.

Tijdens een bezoek ontdekt u niet alleen de geschiedenis van het kerkgebouw zelf, maar ook het verhaal van Groede en zijn bewoners. De komst van de Lutheranen,

de invloed van de abdijen, de Tachtigjarige Oorlog en andere historische gebeurtenissen hebben hun sporen nagelaten in het dorp en zijn omgeving.

Molenstraat 28, Groede
Open za: 13.00 - 16.00 uur
www.het-vlaemsche-erfgoed.nl

De Tachtigjarige Oorlog was de strijd tussen de Nederlanden en de Spaanse overheerser en legde de basis voor het huidige Nederland en België. Ook West-Zeeuws-Vlaanderen werd zwaar getroffen door oorlog en belegeringen. Steden als Sluis, Aardenburg en IJzendijke speelden hierin een belangrijke rol. Beide strijdende partijen zetten grote gebieden onder water door dijken door te steken, waarvan nog altijd sporen zichtbaar zijn in kreken, polders en dijken.

Markt 28, IJzendijke
www.museumhetbolwerk.nl
www.staatspaanselinies.eu
 Open za en zo:
 13.00 - 17.00 uur

Na de Vrede van Münster werden verdedigingswerken verder versterkt. Restanten daarvan zijn nog steeds zichtbaar in het landschap. Een wandelroute door de gemeente Sluis voert langs verschillende historische plekken, zoals schansen, linies en kreken, en eindigt bij Museum Het Bolwerk, het museum over de Staats-Spaanse Linies.

De Protestantse Kerk IJzendijke werd gebouwd tussen 1612 en 1614 in opdracht van Prins Maurits. In 1620 kreeg de kerk een Tiengebodenbord met de wapens van IJzendijke, Holland en Oranje. In de zeventiende eeuw werden belangrijke inwoners, zoals bestuurders en legeraanvoerders, in en rond de kerk begraven.

Uit diezelfde periode stammen ook de twee kroonluchters in het schip van de kerk.

Het orgel werd in 1872 geplaatst door Batz & Co en heeft elf stemmen verdeeld over twee klavieren. In 1912 schonken gemeenteleden een bijzondere kroonluchter aan de consistorie. Het interieur

valt op door de sobere uitstraling en historische details. Achterin de kerk liggen oude grafstenen van inwoners die een belangrijke rol speelden in de geschiedenis van IJzendijke.

Kerkstraat 2, IJzendijke
www.mauritskerkijzendijke.nl
 Open za: 10.00 - 17.00 uur
 zo: 11.00 - 17.00 uur

De Witte Juffer waakt al jaren boven IJzendijke vanaf een strategisch bolwerk, een plek die vroeger perfect overzicht bood over de vesting. Op deze plek stond ooit een kleinere molen, waarvan nog sporen zichtbaar zijn aan de buitenkant.

De huidige molen begon in de negentiende eeuw als grondzeiler en werd later verhoogd tot stellingmolen, zodat hij optimaal wind kon vangen. Stormen en de Tweede Wereldoorlog lieten hun sporen na, maar net als veel Zeeuwse molens bleef hij standvastig.

Na een periode van stilstand werd De Witte Juffer grondig gerestaureerd en weer maalvaardig gemaakt. Vandaag draaien de wieken regelmatig en malen vrijwilligers graan zoals biologisch tarwe en spelt.

Binnen de molen ontdek je oude werktuigen die laten zien hoe het malen vroeger ging. Met zijn opvallende ligging, rijke geschiedenis en actieve molenaars is De Witte Juffer niet alleen een monument, maar ook een levende getuige van de tradities en veerkracht van IJzendijke.

Biestraat 18, IJzendijke
Open za: 13.00 - 17.00 uur

De molen aan de Molenweg 3 in Nieuwvliet is een monumentale, naamloze stenen grondzeiler, gebouwd in 1850 door Charel Cappon. Tot 1954 was de molen in gebruik als korenmolen, waarna hij in 1959 werd leeggehaald. Na een restauratie in 1979/1980 kreeg de molen weer een functie.

Sinds 1998 is de molen eigendom van Stichting Molen Nieuwvliet en heeft hij een ANBI-status. Vrijwilligers zetten zich actief in om de molen in goede staat en maalvaardig te houden. Waar het draaiend houden van molens elders in Nederland vaak een uitdaging is, lukt dat in Nieuwvliet gelukkig nog goed. In 2021 zijn nieuwe roeden geplaatst, nadat een constructiefout in de oude roeden werd vastgesteld.

Molenweg 5, Nieuwvliet
www.molennieuwvliet.nl
Open za: 10.00 - 17.00 uur

Ook in 2020/2021 vond een grote restauratie plaats. Dankzij regelmatig onderhoud verkeert de molen momenteel in goede bouwtechnische staat en blijft dit karakteristieke erfgoed behouden voor de toekomst.

Op de plek van de huidige Sint-Elooikerk schuilt een geschiedenis van bijna 2000 jaar. De monumentale kerk van de hervormde gemeente werd tijdens het bombardement van 6 oktober 1944 volledig verwoest. Archeologisch onderzoek toont aan dat deze locatie al in de Romeinse tijd een religieuze functie had, met onder meer een Mithrastempel en later verschillende kerkgebouwen.

De geschiedenis van deze plek is vergelijkbaar met Basiliek van San Clemente, waar meerdere historische lagen onder elkaar bewaard zijn gebleven, waaronder een heiligdom voor de god Mithras. In Oostburg zijn die lagen niet zichtbaar, omdat de bodem en bouwtechniek dit niet toelaten. Toch laat deze plek zien hoe door de eeuwen heen steeds opnieuw heiligdommen werden gebouwd op dezelfde bijzondere locatie.

Kerkplein 1, Oostburg
www.pgwesthoeksluis.nl
 Open za: 10.30 - 17.00 uur

De Heilige Eligiuskerk weerspiegelt de veerkracht van de katholieke gemeenschap in Oostburg. Nadat de oude Eloykerk in 1604 in handen kwam van de hervormde gemeente, weken katholieken eeuwenlang uit naar de Zuidelijke Nederlanden voor kerkdiensten. In 1886 werd een eigen kerk gebouwd, maar deze

ging tijdens de Slag om de Schelde verloren. De huidige kerk werd in 1949 gebouwd en ingewijd door de bisschop van Breda.

De kerk is ontworpen door Frans Mol in basilicastijl en heeft een markante toren van 33 meter hoog. Binnen vallen de sobere wederopbouwarchitectuur, rondboogvensters en

de muurschildering van kunstenaar P. Geeraerts op. Op het kerkplein staat een beeld van Sint-Eligius, de patroonheilige van de kerk.

Sint Eligiusplein 17, Oostburg
www.andreas-wzvl.nl
 Open: 10.00 - 16.00 uur

De Watertoren Oostburg is een opvallend herkenningspunt in het Zeeuwse landschap. De 55 meter hoge toren werd gebouwd tussen 1948 en 1950 naar ontwerp van architect A.J. van Eck en speelde jarenlang een belangrijke rol in de drinkwatervoorziening. Tegenwoordig heeft de voormalige watertoren een nieuwe functie als woongebouw en is daarmee een bijzonder voorbeeld van herbestemming van industrieel erfgoed.

Extra opvallend is het kunstwerk aan de buitenzijde. In 1995 beschilderde kunstenaar Johnny Beerens de toren met het werk *De Bron*, waardoor het lijkt alsof grote waterdruppels uit de toren stromen. In 2014 werd de beschildering vernieuwd en voorzien van een subtiel zelfportret van de kunstenaar. Zo is de watertoren niet alleen een monumentaal bouwwerk, maar ook een kunstzinnige blikvanger.

Bredestraat 67, Oostburg
www.watertorenoostburg.com
 Open zo: 11.00 - 16.00 uur

Midden in het gezellige centrum van Sluis staat het enige Belfort van Nederland. Dit bijzondere gebouw werd gebouwd in de 14e en 15e eeuw en is van oorsprong een middeleeuwse Vlaamse toren waarvan de klokken belangrijke gebeurtenissen aankondigden. Het Belfort symboliseert nog altijd stedelijke trots, prestige en gezag.

Tegenwoordig is het Belfort niet alleen een historisch monument, maar ook een levendige ontmoetingsplek.

In de sfeervolle raadzaal zetelt de gemeenteraad en vinden huwelijksvoltrekkingen, concerten en lezingen plaats. Bezoekers kunnen daarnaast de rijk versierde burgemeesterskamer bewonderen, met goudleren behang, historische schilderijen en antiek meubilair.

In de oudste ruimte van het gebouw, de raadselder, zijn wisselende tentoonstellingen te zien. Een bijzondere attractie is de oude gevangenis met

een pijnbank. Wie de toren beklimt, ontmoet 'Jantje van Sluis', het beroemde klokmanntje, en wordt beloond met een prachtig uitzicht over Sluis en het West Zeeuws-Vlaamse landschap.

*Groote Markt 1, Sluis
Open za en zo:
13.00 - 16.30 uur*

Molen De Brak is een plek waar geschiedenis, ambacht en beleving samenkomen. In de molenwinkel wordt het meel verkocht dat in de molen wordt gemalen, terwijl bezoekers in de brasserie kunnen genieten van streekgerechten zoals molenaarspannenkoeken en appeltaart. Vanaf de stelling is er een weids uitzicht over Sluis en de omgeving.

De Brak is de laatste overgebleven molen van Sluis en werd in de achttiende eeuw gebouwd als eerste stenen molen in de regio. Door de eeuwen heen kende de molen een bewogen geschiedenis met stilstand, restauraties en oorlogsschade. Na de Tweede Wereldoorlog werd De Brak hersteld en opnieuw in gebruik genomen. Tegenwoordig houden vrijwillige molenaars de traditie levend door op ambachtelijke wijze graan te malen, waarvan het resultaat direct terug te proeven is in de brasserie.

Nieuwstraat 26, Sluis
www.molenvansluis.nl
 Open za en zo:
 10:30 - 17:00 uur

d'Ouwe Kerke is sinds 2015 eigendom van Stichting d'Ouwe Kerke, die zich inzet voor het behoud van het karakteristieke kerkgebouw voor het dorp.

Toen de Protestantse Gemeente Zuidwesthoek besloot de kerk te verkopen, kreeg het gebouw een nieuwe sociaal-maatschappelijke en culturele functie voor de gemeenschap.

De geschiedenis van de kerk gaat terug tot de aanleg van de vesting Retranchement Cadsandria in de zeventiende eeuw. Eerst stond hier een eenvoudige houten kerk voor soldaten, maar in 1654 werd een stenen Godshuis in gebruik genomen. In 2014 vond de laatste eredienst plaats. Het gebouw is een sobere zaalkerk met boogvensters, een dakruiter en een klok uit 1793. Binnen

zijn onder meer een zeventiende-eeuwse kansel en een historisch pijporgel bewaard gebleven. Tegenwoordig doet d'Ouwe Kerke vooral dienst als dorps huis en ontmoetingsplek voor Retranchement en de regio.

Dorpsstraat 16 Retranchement
www.douwekerke.nl
 Open za: 13.30 - 16.30 uur

De Sint Annakerk wordt gekenmerkt door haar markante, vierkante en stompe toren, die al van verre zichtbaar is en het laatste overblijfsel vormt van een veertiende-eeuwse gotische kruiskerk. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog werden het koor, schip en de zijbeuken verwoest, waarna in 1653 tegen de toren een hervormde kerk werd gebouwd.

In het interieur zijn diverse historische elementen bewaard gebleven, waaronder grafstenen uit de middeleeuwen en zeventiende eeuw, een fresco, rouwborden en een albasten torso van Eva. Ook zijn er gedichten van Guido Gezelle met houtsneden te zien. Vanaf de toren is er een weids uitzicht over het landschap en de voormalige voorhaven van Brugge.

Nederherenweg 1, Sluis
Open za: 10.00 - 17.00 uur
zo: 11.00 - 17.00 uur

In het boek *Water, land en een kleine kerk* wordt de bewogen geschiedenis beschreven van het dorp en zijn gemeenschap rond Waterlandkerkje. Het bevat verhalen van (oud-) inwoners en laat zien hoe het kleine kerkdorp door de eeuwen heen een centrale rol speelde in de omliggende polders. In 1751 bestond het dorp nog uit slechts enkele

huizen, maar al wel met een school en een kleine geloofsgemeenschap.

De geschiedenis van 't Kerkje Waterlandkerkje is er één van veerkracht. Het kerkje raakte in verval, maar werd in 1958 gered door lokale inzet en steun van Monumentenzorg. Na restauratie groeide het uit tot een ontmoetingsplek voor concerten, lezingen

en bijeenkomsten. De zeemeermin op de toren, ooit windwijzer en later onderdeel van het gemeentewapen, symboliseert nog altijd de verbondenheid tussen dorp, landschap en geschiedenis.

Molenstraat 58, Waterlandkerkje
www.kerkjewaterlandkerkje.nl
 Open za en zo:
 13.00 - 16.30 uur

De Zwinnemolen in Zuidzande is sinds de negentiende eeuw een markant onderdeel van het Zeeuwse landschap. Oorspronkelijk gebouwd als koren- en pelmolen speelde hij een belangrijke rol in het dorpsleven en de omliggende polders. Boeren lieten hier hun graan malen en verwerken, waardoor de molen een belangrijke werk- en ontmoetingsplek was. Sinds 1874 stond hij lange tijd bekend als “Zondernaam”, totdat hij later de naam Zwinnemolen kreeg, een verwijzing naar de zilte wind van het Zwin. Zwinnemolen kende perioden van stilstand door stormschade, maar werd in de jaren tachtig gerestaureerd en later opnieuw opgeknapt. Tegenwoordig draait hij niet dagelijks meer, maar worden de wieken regelmatig in beweging gezet, waardoor de molen een levend monument blijft van vakmanschap, geschiedenis en doorzettingsvermogen.

Sluissedijk 7, Zuidzande
www.zwinnemolen.nl
 Open zo: 10.00 - 16.00 uur

POOLSE FIETSRUTE IN OOST-ZEEUWS-VLAANDEREN

De fietsroute van 61.91 km die aandacht besteed aan de rol van de Poolse soldaten in de provincie Zeeland begint bij het Gdynia Museum.

De route voert je door een deel van Zeeland, waar de eerste geallieerde soldaten, Polen en een deel van het Eerste Canadese Leger, op 16 september 1944 binnenkwamen. Ze kwamen Zeeland binnen via oostelijk Zeeuws-Vlaanderen. Bij Axel stuitten ze op sterke tegenstand van Duitse eenheden. Drie dagen van zware gevechten braken uit om het Axel-Hulst Kanaal.

De route gaat ook door de stad Hulst, met de Sint-Willibrordusbasiliek in het centrum. Tijdens de Tweede

Wereldoorlog was dit een perfect uitzichtpunt, met uitzicht over het oosten van Zeeuws-Vlaanderen. De Duitse soldaten schreven nazi-teksten op de muren. De houten toren was een belangrijk doelwit voor de geallieerden, maar bleek moeilijk te raken. Er waren twintig voltreffers nodig voordat de torenspits instortte.

De oude vestingstad Hulst, met de Sint-Willibrordusbasiliek in het centrum, maakt ook deel uit van de fietsroute. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was de toren van de basiliek een perfect uitzichtpunt voor de

Duitsers, met wijds uitzicht over een groot deel van Oost Zeeuws-Vlaanderen. De Duitse soldaten schreven nazi-teksten en schilderden hakenkruizen op de binnenmuren van de toren. De toren was vanwege het uitzichtpunt, een belangrijk doelwit voor de geallieerden. Tanks van de Eerste Poolse Pantserdivisie kregen opdracht om de toren van de basiliek te beschieten. Doordat de torenspits van hout was ging dit niet eenvoudig. Er waren meer dan twintig voltreffers nodig voordat de torenspits uiteindelijk instortte.

Kijk voor de route of het GPX bestand op www.liberationroute.com/nl/themed-routes/79/polish-cycling-route-zeeland.

MET MEER DAN 50 MONUMENTEN EN HISTORISCHE PLEKKEN KOMEN DE VERHALEN VAN ZEEUWS-VLAANDEREN TOT LEVEN

COLOFON

Deze brochure stelden we samen met de grootst mogelijke zorgvuldigheid. Toch kunnen er geen rechten ontleend worden aan de inhoud ervan. Heeft u vragen over deze brochure? Neemt u dan contact op met een van de deelnemende gemeenten.

TEKST

Deelnemers Open Monumentendag 2026

REDACTIE & DRUK

Gemeente Hulst, Gemeente Sluis & Gemeente Terneuzen

ONTWERP

De Ideeënfabriek van Pieters

OPLAGE

2.100 exemplaren

NOG NIET UITGELEZEN?

Kijk voor meer informatie over deze monumenten op www.openmonumentendag.nl. Deze brochure is ook te downloaden als pdf op www.openmonumentendag.nl of via de volgende websites: www.inulst.nl, www.gemeentesluis.nl en www.terneuzen.nl.

